

1103 123
General Physics I

บทที่ 3

กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันและความโน้มถ่วง

ผศ.ดร.อนุสรณ์ นิยมพันธ์

ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มวล แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

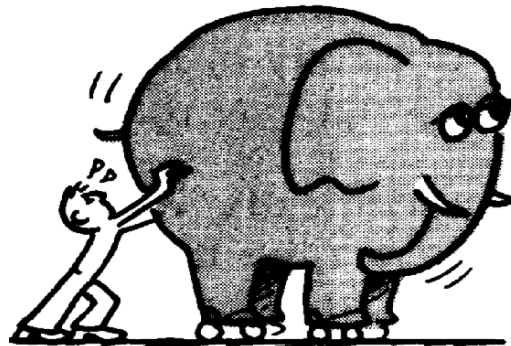
สาระสำคัญ

- มวลเป็นสมบัติของวัตถุ ที่ต่อต้านการเปลี่ยนสภาพการเคลื่อนที่
- แรงเป็นปริมาณเวกเตอร์ซึ่งสามารถทำให้วัตถุเปลี่ยนสภาพการเคลื่อนที่ได้
- การเคลื่อนที่ของวัตถุต่าง ๆ เป็นไปตามกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

มวล

- วัตถุทุกชนิดมีลักษณะประจำตัวอย่างหนึ่ง คือ มีสมบัติต้านต่อการเปลี่ยนสภาพการเคลื่อนที่ เราเรียกสมบัตินี้ว่า *ความเฉื่อย* และปริมาณที่บอกกว่าวัตถุใดมีความเฉื่อยมากหรือน้อย คือ *มวล*

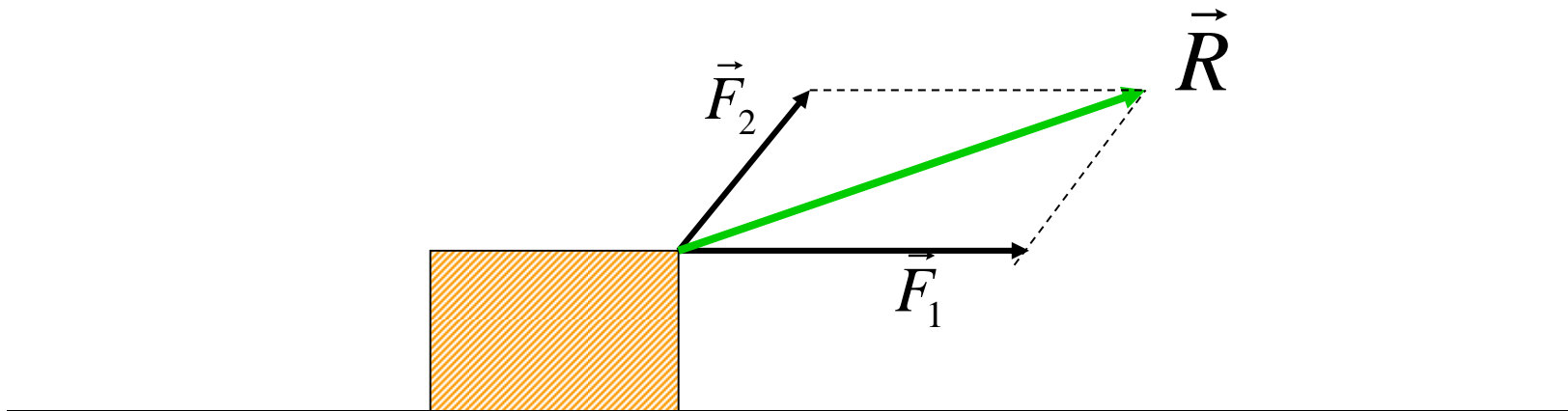
**Newton's
Second Law
of Motion**

แรงลัพธ์ (resultant force)

หมายถึง

ผลรวมของแรงหลายแรงที่กระทำต่อวัตถุเดียวกัน เสมือนกับมีแรงเพียงแรงเดียวกระทำต่อวัตถุนั้น

การหาขนาดของแรงลัพธ์

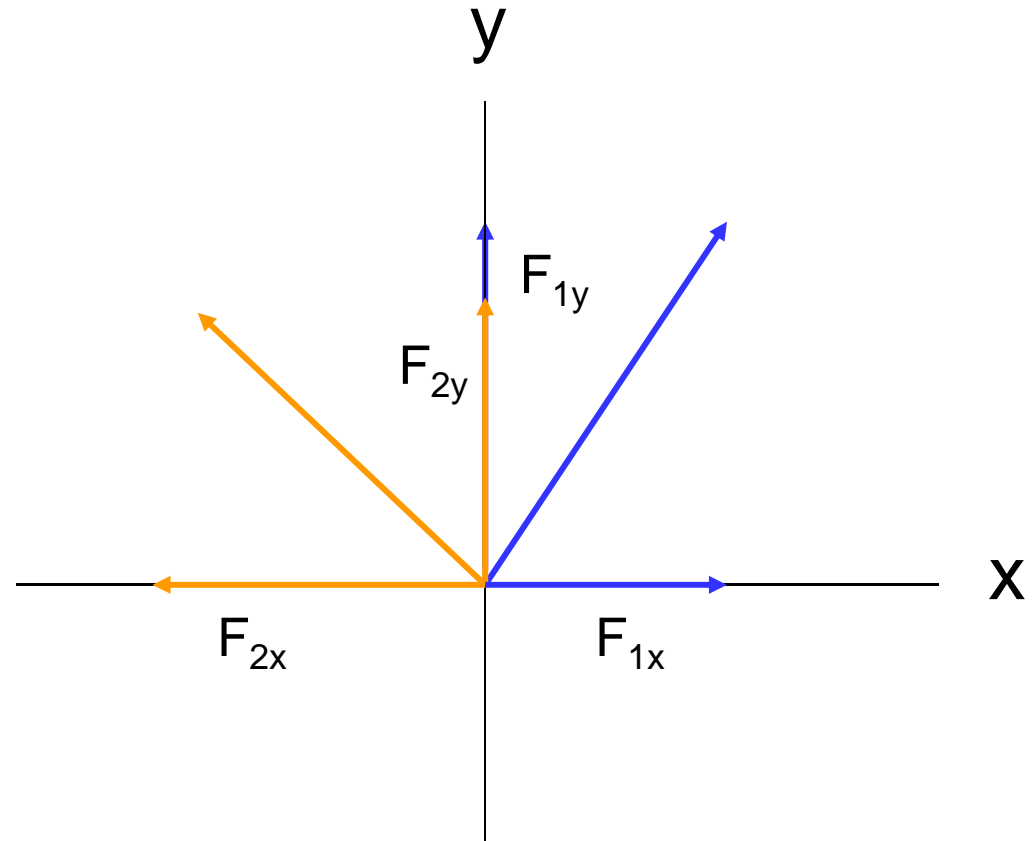
$$\vec{R} = \vec{F}_1 + \vec{F}_2 + \vec{F}_3 + \dots = \sum \vec{F}$$

$$R_x = \sum F_x \quad ; \quad R_y = \sum F_y$$

$$R = \sqrt{R_x^2 + R_y^2}$$

$$R_x = \sqrt{F_{1x}^2 + F_{2x}^2}$$

$$R_y = \sqrt{F_{1y}^2 + F_{2y}^2}$$

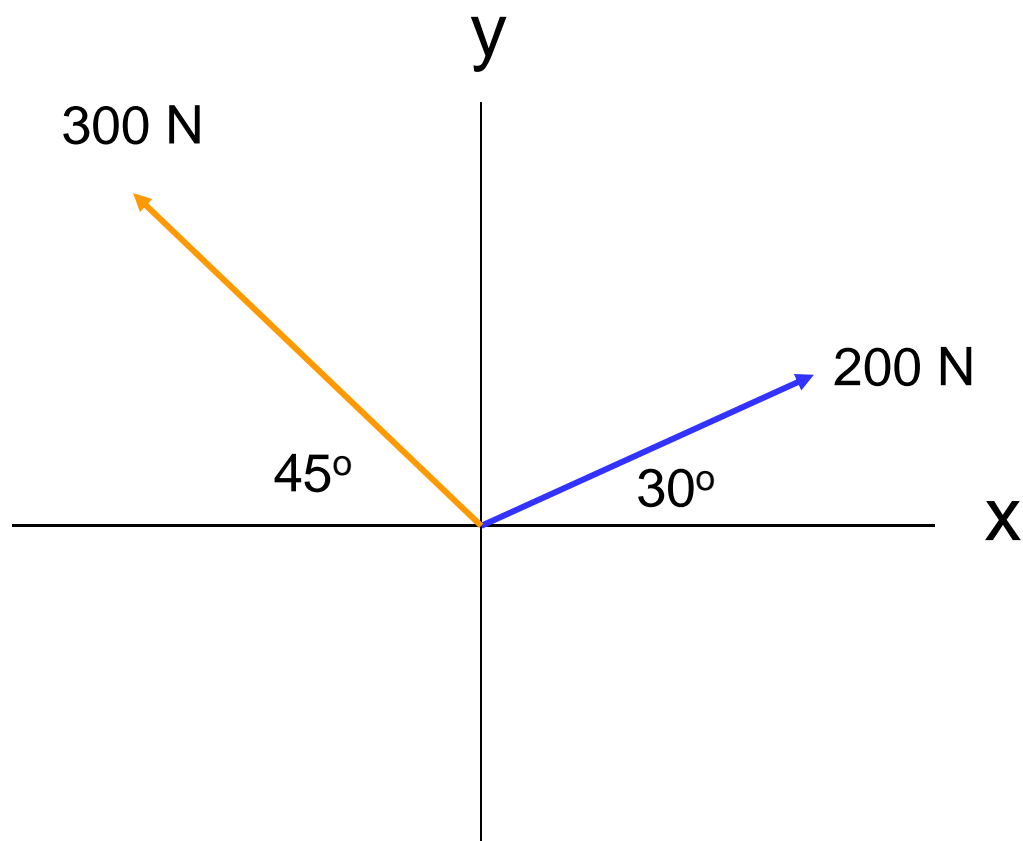
ตัวอย่าง คำนวณหาองค์ประกอบตามแนวแกน **X** และแกน **y** ของแรงลัพธ์
จากนั้นหาขนาดและทิศทางของแรงลัพธ์

$$F_{1x} = (200 \text{ N})\cos 30^\circ = 173 \text{ N}$$

$$F_{1y} = (200 \text{ N})\sin 30^\circ = 100 \text{ N}$$

$$F_{2x} = (300 \text{ N})\cos 45^\circ = -212 \text{ N}$$

$$F_{2y} = (300 \text{ N})\sin 45^\circ = 212 \text{ N}$$

Contact Force และ Field Force

Contact force

• เป็นแรงที่จะส่งผลให้วัตถุเกิดการเคลื่อนที่ได้ก็ต่อเมื่อแหล่งกำเนิดของแรงมีการสัมผัสกับวัตถุ เช่น แรงอันเกิดจากการลากหรือผลักกรรต แรงอันเกิดจากการเตะลูกบอล

Field force

• เป็นแรงที่จะส่งผลให้วัตถุเกิดการเคลื่อนที่ได้โดยที่แหล่งกำเนิดของแรงไม่จำเป็นต้องสัมผัสกับวัตถุ เช่น แรงโน้มถ่วงของโลก แรงดึงดูดหรือผลักรถของประจุไฟฟ้า

กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน

- Sir Isaac Newton

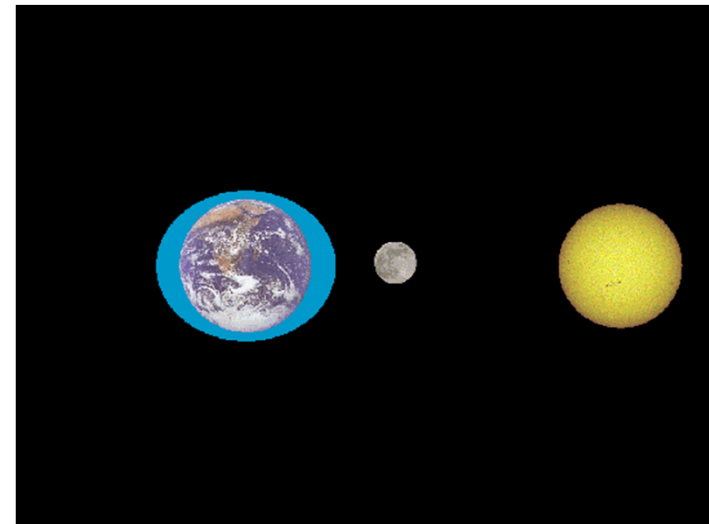
นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษ

ค้นพบธรรมชาติของการเคลื่อน

เมื่อ ประมาณ 300 กว่าปีที่แล้ว

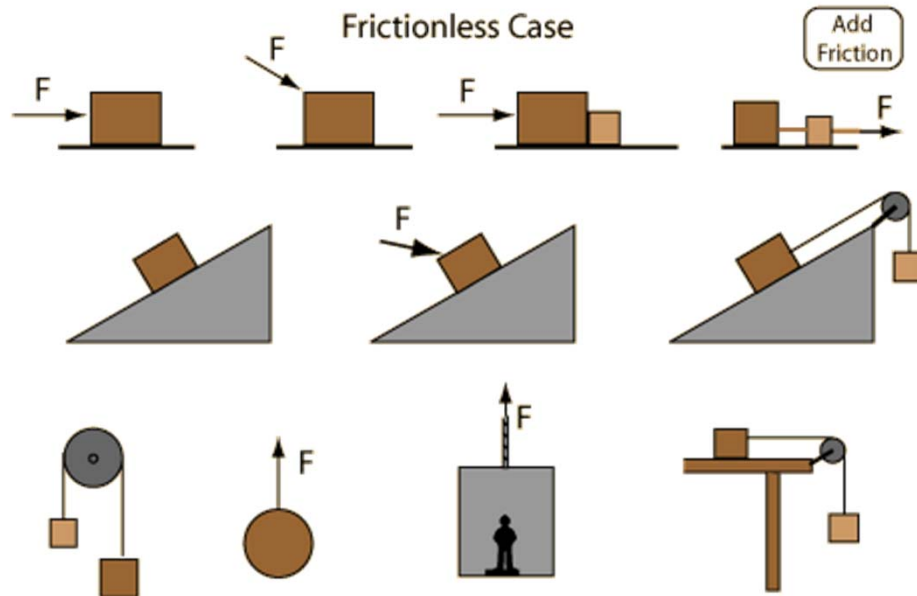
- กฎแรงโน้มถ่วง เมื่อปี 1666
- กฎการเคลื่อนที่ เมื่อปี 1686

กฎการเคลื่อนที่ข้อที่ 1

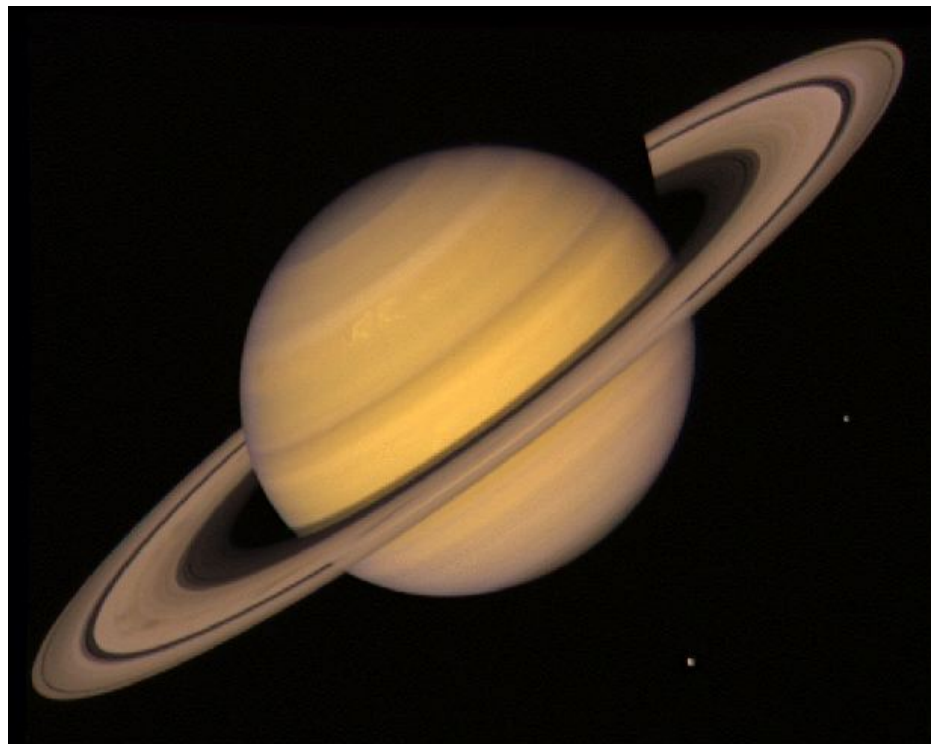
“วัตถุที่หยุดนิ่งจะยังคงหยุดนิ่งต่อไป และวัตถุที่กำลังเคลื่อนที่ก็จะยังคงรักษาสภาพการเคลื่อนที่นั้น ตราบใดที่ไม่มีแรงมากระทำต่อวัตถุ หรือแรงที่มากระทำนั้นหักล้างกันเป็นศูนย์。”

- วัตถุที่หยุดนิ่ง เช่น หนังสือ ที่วางไว้เฉยๆ จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงถ้าไม่มีอะไรมากระทำต่อมัน
- รถที่เคลื่อนที่ด้วยความเร็ว 40 กิโลเมตร/ชั่วโมง จะยังคงเคลื่อนที่ด้วยความเร็วเท่าเดิม จนกว่าเราจะเหยียบเบรก หรือ เหยียบคันเร่ง
- การเหยียบเบรก หรือ เหยียบคันเร่งเป็นการออกแรงกระทำต่อรถ

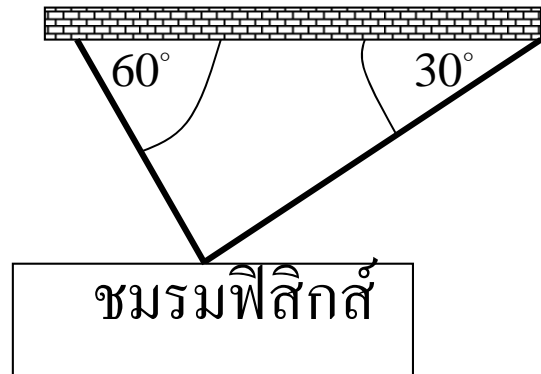
- เชือกที่ถูกดึงสองข้างด้วยแรงเท่ากัน จะหยุดนิ่งอยู่ตำแหน่งเดิม
- มีแรงกระทำต่อเชือก 2 แรง แต่กระทำในทิศตรงข้ามกัน ดึงด้วยขนาดเท่ากัน จึงหักล้างกัน ทำให้เชือกอยู่นิ่งตรงกลาง

- ดาวเสาร์จะเคลื่อนที่รอบดวงอาทิตย์เป็นแนวเดิมตลอด จนกว่าจะมีวัฏ
มาชน

ตัวอย่าง โจทย์ กฎการเคลื่อนที่ข้อที่ 1 (สมดุลของแรง)

นักศึกษาผู้หนึ่งได้รับมอบหมายให้จัดสร้างป้ายชื่อชมรมฟิสิกส์ หลังจากออกแบบและสร้างป้ายแล้วพบว่ามวลรวมของป้ายเท่ากับ M kg หากต้องการแขวนป้ายนี้โดยใช้เส้นลวดสองเส้นยึดติดกันดังรูป ลวดแต่ละเส้นจะต้องสามารถรับแรงกระทำได้อย่างน้อยที่สุดเท่าใด

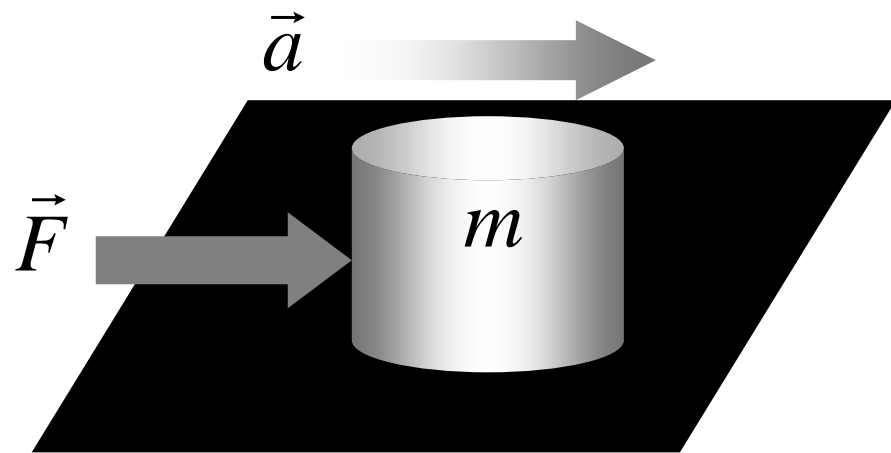
กฎการเคลื่อนที่ข้อที่ 2

- ถ้ามีแรงกระทำต่อวัตถุ หรือแรงที่มากกระทำนั้นไม่หักล้างกัน เป็นศูนย์วัตถุจะเคลื่อนที่ด้วยความเร่ง

ความเร่ง = แรงลัพธ์/มวลของวัตถุ

ความเร่งมีทิศทางตามทิศของแรงลัพธ์ที่มากกระทำ

$$\sum \vec{F} = m\vec{a}$$

หน่วยของแรง

- แรงมีหน่วยเป็น นิวตัน **N**
- แรงขนาด **1** นิวตัน คือ ปริมาณแรงที่ทำให้มวล **1 kg** เคลื่อนที่ด้วยความเร่ง **1 m/s²**

ที่มาของกฎข้อที่ 2

- การทดลอง

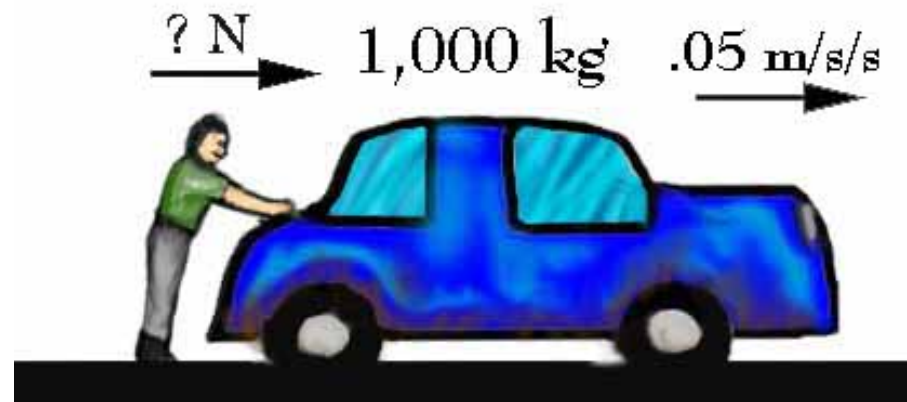
เมื่อมวลคงที่

$$|\vec{F}| \propto |\vec{a}|$$

เมื่อแรงคงที่

$$|\vec{a}| \propto \frac{1}{m}$$

- รถมีมวล **1000** กิโลกรัม เมื่อเขาดันรถ
รถมีความเร่ง **0.05** เมตร/วินาที² เขาออกแรงขนาดกี่นิวตัน

องค์ประกอบของแรงและความเร่ง

$$\sum F_x = ma_x \quad \sum F_y = ma_y$$

ตัวอย่าง

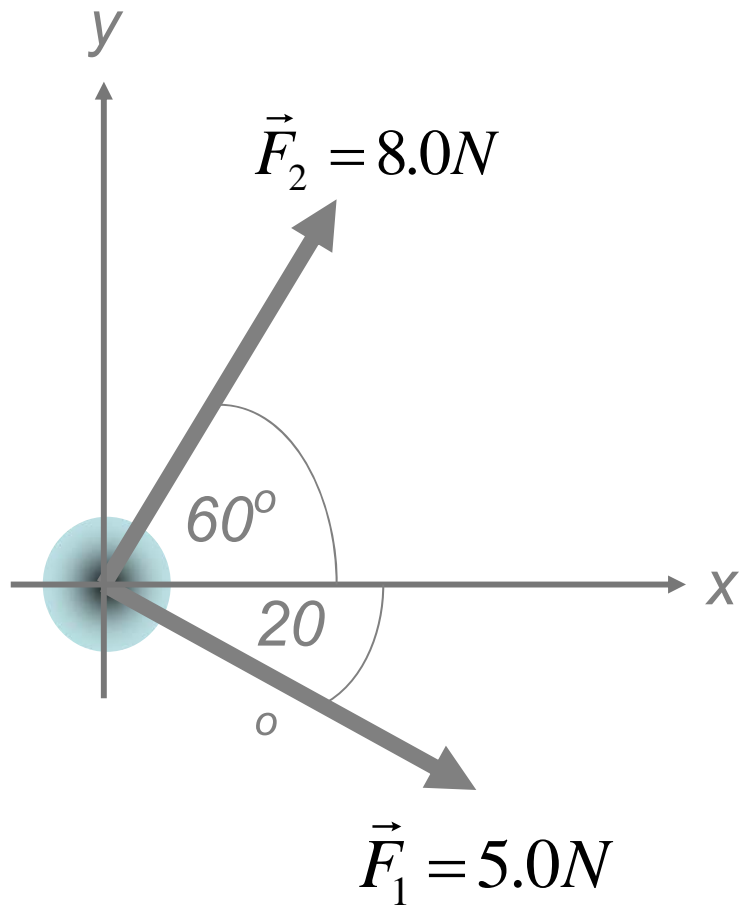
1. คณงานออกแรงในแนวราบขนาดคงที่ **20 N** ลากกล่องที่มีมวล **40 kg** จากหยุดนิ่งจนมีความเร็วเพิ่มขึ้น และเคลื่อนที่ไปบนพื้นที่ไม่มีความเสียดทางจงหาขนาดของความเร่ง
2. ถ้าคณงานออกแรงในแนวทำมุม **30°** เทียบกับแนวราบ ขนาดความเร่งจะเปลี่ยนไปเป็นเท่าใด

มวลและน้ำหนัก

- มวล คือ inertia
- น้ำหนักของวัตถุ คือ ขนาดของแรงเนื่องจากความโน้มถ่วงกระทำต่อวัตถุมวล m

$$\vec{w} = m\vec{g}$$

ตัวอย่าง

ลูกบอลมีมวล 0.3 kg ถูกตีไปบนพื้น
น้ำแข็งด้วยแรงสองแรงดังรูป จงหา
ความเร็ว

ของลูกบอลหลังจากที่มันถูกตี

($\sin 20^\circ = 0.342$, $\cos 20^\circ = 0.939$)

แรงที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา โจทย์ฟิสิกส์ 1

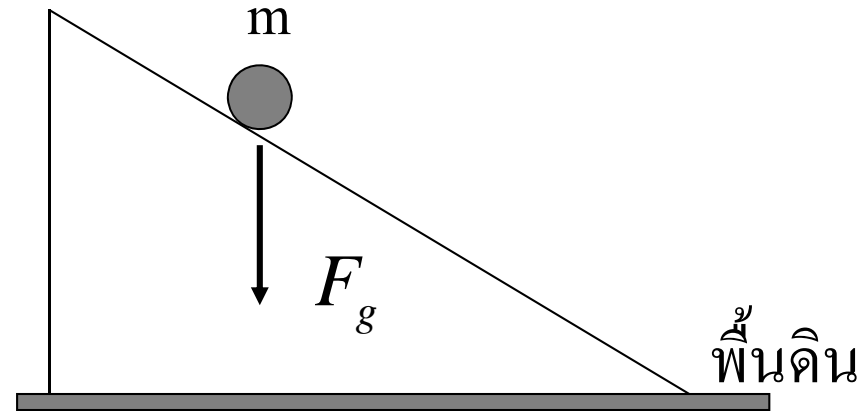
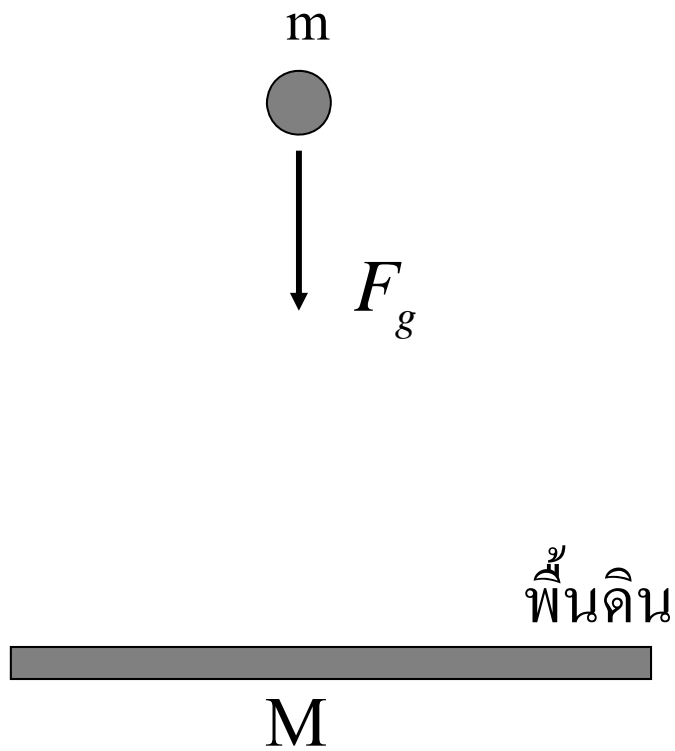
แรงที่สำคัญที่จะพบในการแก้ปัญหา โจทย์ฟิสิกส์ 1 มีอยู่ 4 แรงคือ

1. แรงโน้มถ่วง (Gravitational force)
2. แรงตั้งฉาก (Normal force)
3. แรงตึง (Tension force)
4. แรงเสียดทาน (Friction force)

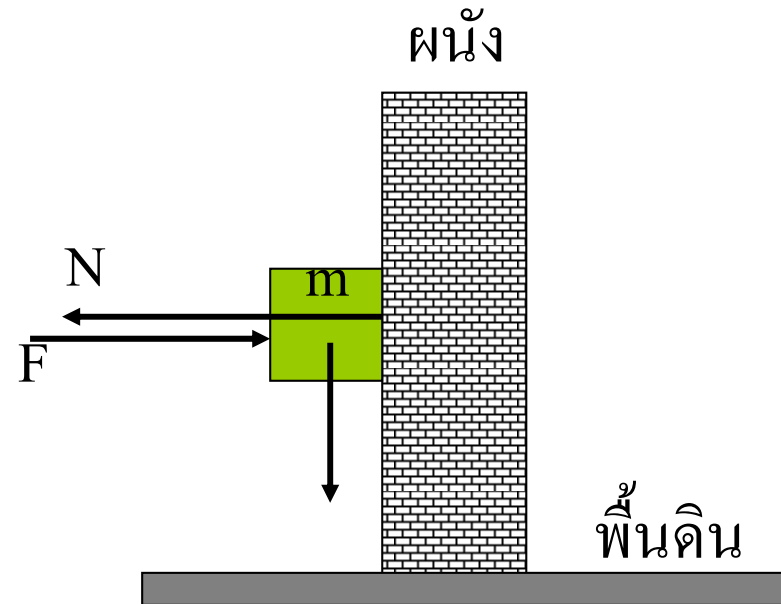
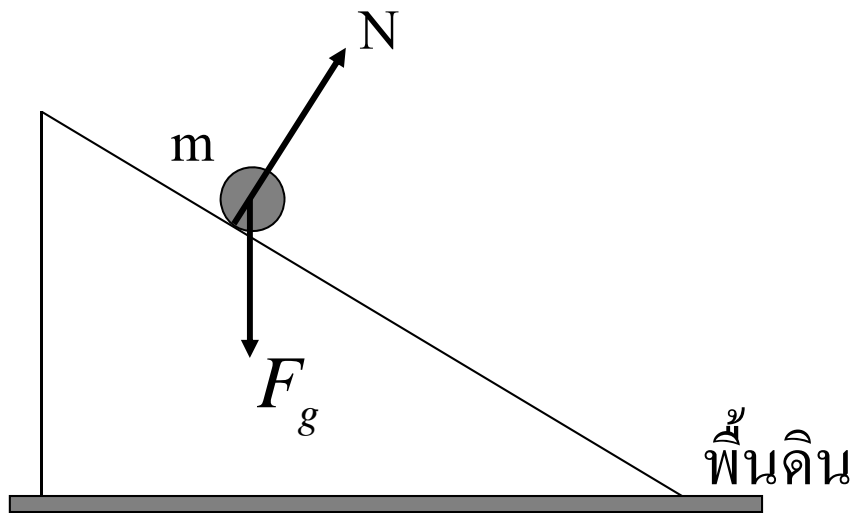
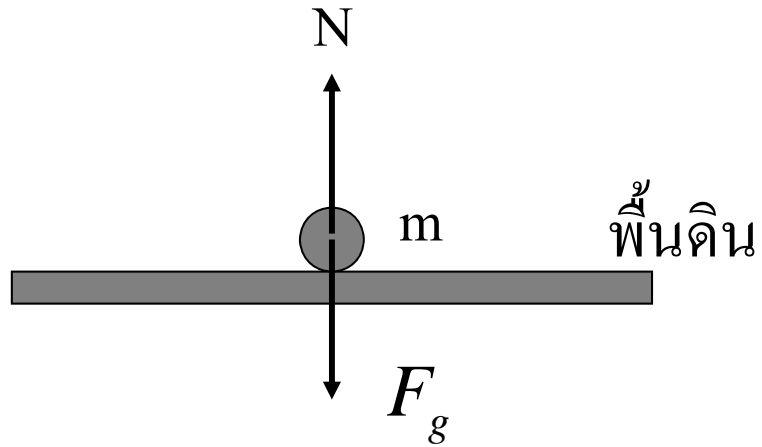
แรงโน้มถ่วง

$$F_g = \frac{GMm}{R^2} = mg$$

เมื่อ $g = \frac{GM}{R^2} = 9.8 \text{ m/s}^2$

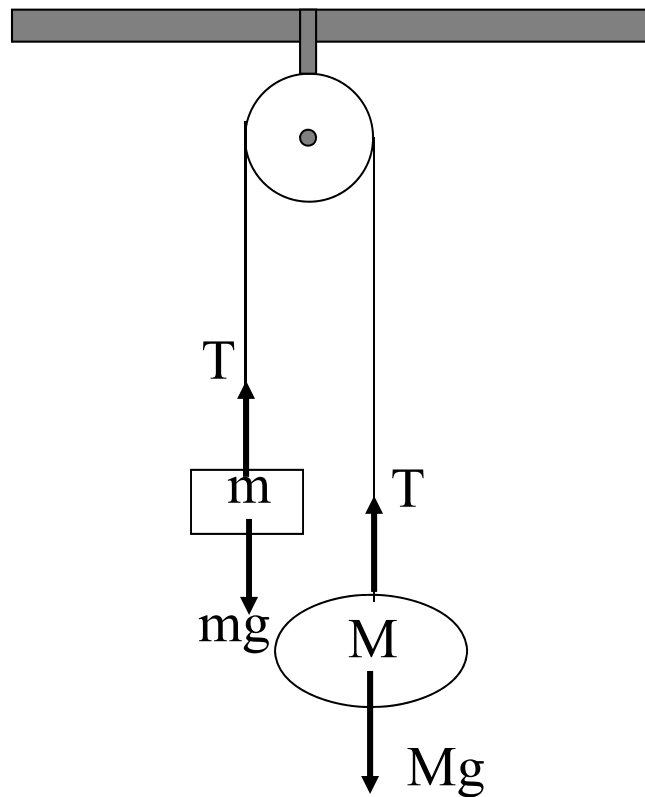
แรงตั้งฉาก (Normal force)

แรงตึง (Tension force)

เป็นแรงที่เกิดขึ้นในเส้นเอ็นหรือเส้นเชือก โดยที่

1. ขนาดของแรงจะเท่ากันตลอดทั้งเส้น
2. ทิศทางของแรงจะไปตามเส้นเชือก และมีทิศออกจากวัตถุที่ถูกแรงกระทำเสมอ

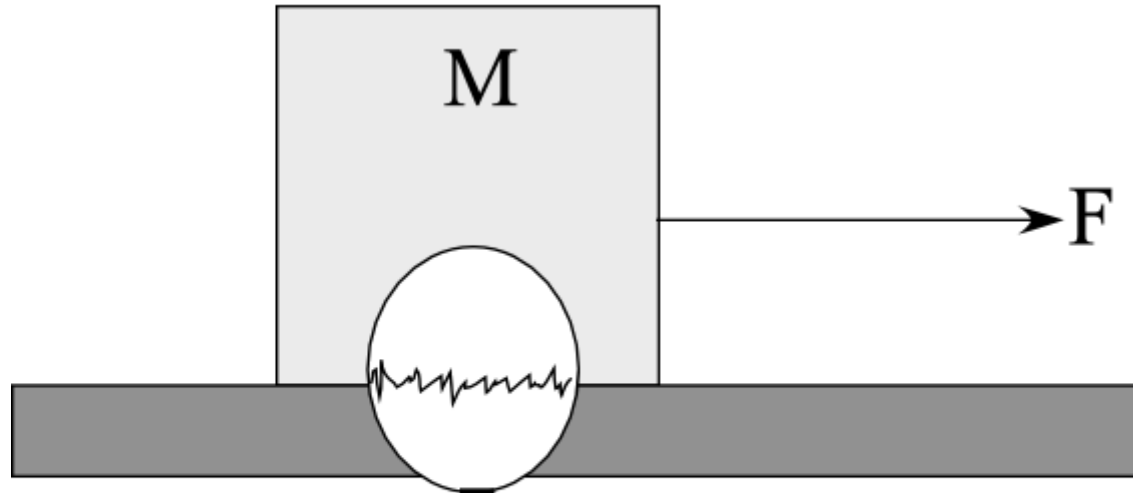

แรงเสียดทาน

เมื่อใดก็ตามที่วัตถุเคลื่อนที่บนพื้นผิวที่ไม่มีความเรียบหรือผ่านตัวกลางที่มีความหนืดเช่น อากาศหรือน้ำ วัตถุจะถูกต้านทาน ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการเคลื่อนที่อันเนื่องมาจากปฏิกิริยาระหว่างวัตถุกับสิ่งแวดล้อมที่วัตถุกำลังเคลื่อนที่อยู่นั้น

เราเรียกสิ่งต้านทานการเคลื่อนที่ของวัตถุเช่นนี้ว่า แรงเสียดทาน

แรงเสียดทานเกิดขึ้นได้อย่างไร?

ผิวขรุขระ

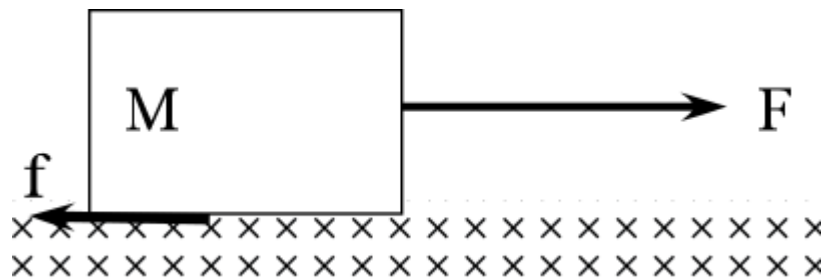
เกิดแรงเสียดทานมาก

ผิวเรียบ

เกิดแรงเสียดทานน้อย

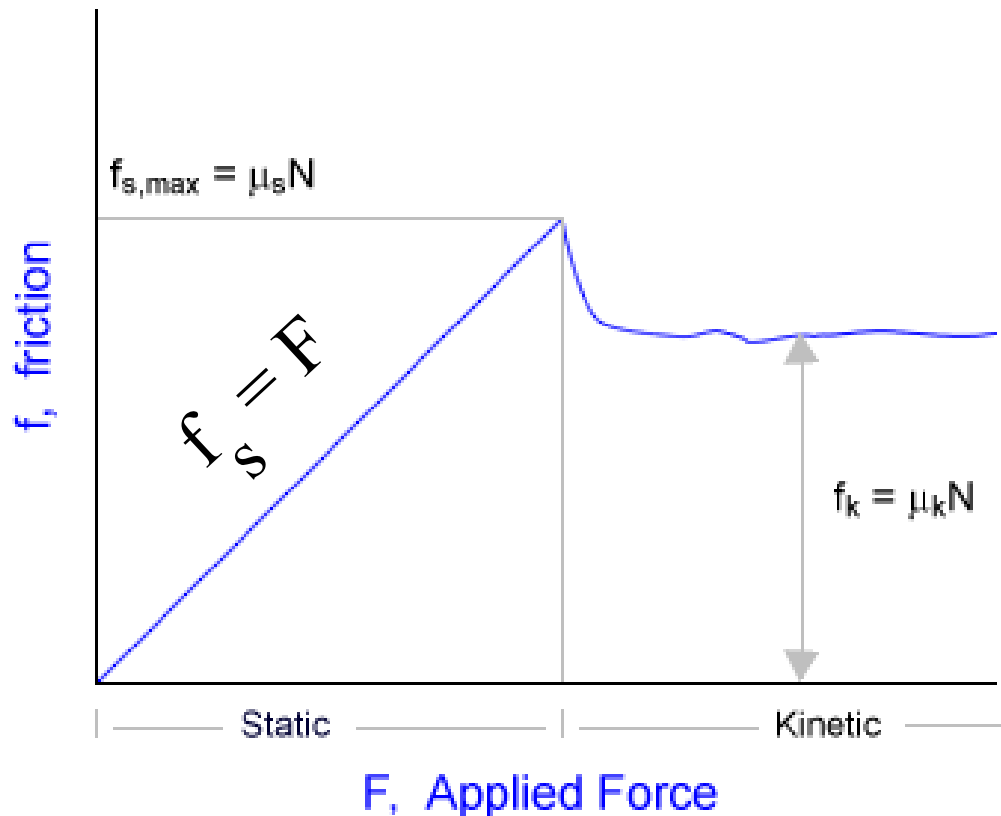
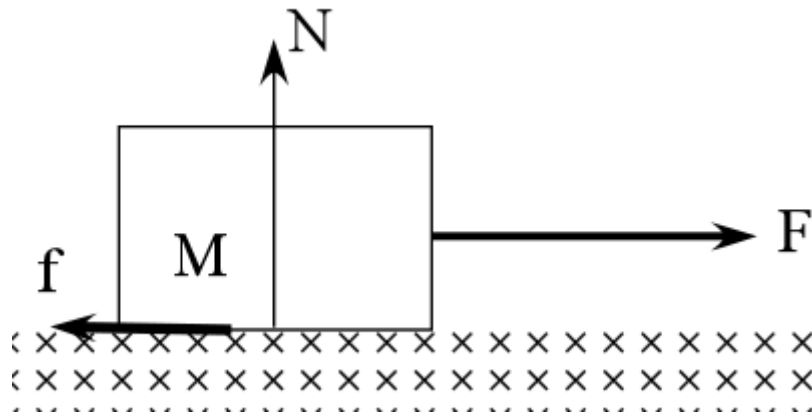
แรงเสียดทานสถิตย์และแรงเสียดทานจลน์

แรงเสียดทานสถิตย์ (f_s) เป็นแรงเสียดทานที่เกิดขึ้นเมื่อมวล M อยู่นิ่ง มีทิศทางตรงกันข้ามกับแรง F ที่มากกระทำ

แรงเสียดทานจลน์ (f_k) เป็นแรงเสียดทานที่เกิดขึ้นเมื่อมวล M กำลังเคลื่อนที่มีทิศทางตรงกันข้ามกับแรง F ที่มากกระทำ

ขนาดของแรงเสียดทานสถิตย์และแรงเสียดทานจลน์

จากการทดลองพบว่า $f \propto N$

ดังนั้น

แรงเสียดทานสถิตย์

$$f_s \leq \mu_s N$$

เมื่อ μ_s คือสัมประสิทธิ์
ของแรงเสียดทานสถิตย์

แรงเสียดทานจลน์

$$f_k = \mu_k N$$

เมื่อ μ_k คือสัมประสิทธิ์
ของแรงเสียดทานจลน์

สัมประสิทธิ์ของแรงเสียดทานสถิตย์และสัมประสิทธิ์
ของแรงเสียดทานจลน์

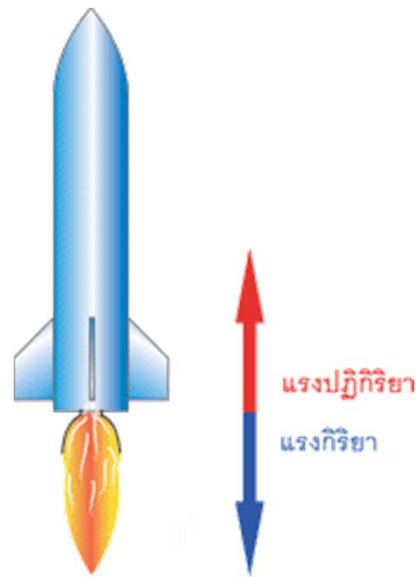
$$\text{โดยทั่วไปแล้ว } \mu_s > \mu_k$$

สำหรับแรงเสียดทานสถิตย์ จะเห็นว่า $f_s = F < \mu_s N$ ในขณะที่มวล M อยู่นิ่ง และ $f_s = F = \mu_s N$ ในขณะที่มวล M เริ่มเคลื่อนที่

ส่วนแรงเสียดทานจลน์ $f_k = \mu_k N$ ตลอดเวลาที่มวล M เคลื่อนที่

กฎการเคลื่อนที่ข้อที่ 3

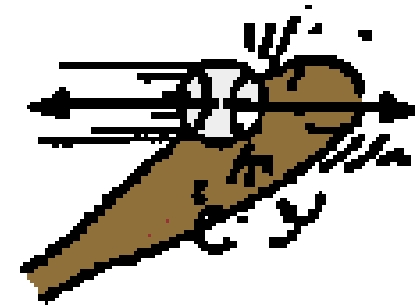
- ☛ ทุกแรงกิริยาที่กระทำจะมีแรงปฏิกิริยาในทิศตรงข้ามเสมอ

- แรงดันของเชื้อเพลิงที่พุ่งออกมาจากจรวด จะดันจรวดไปข้างหน้า

- หน้าเจ็บ มือก็เจ็บด้วย
- เนื่องจากมีแรงปฏิกิริยากระทำต่อกัน

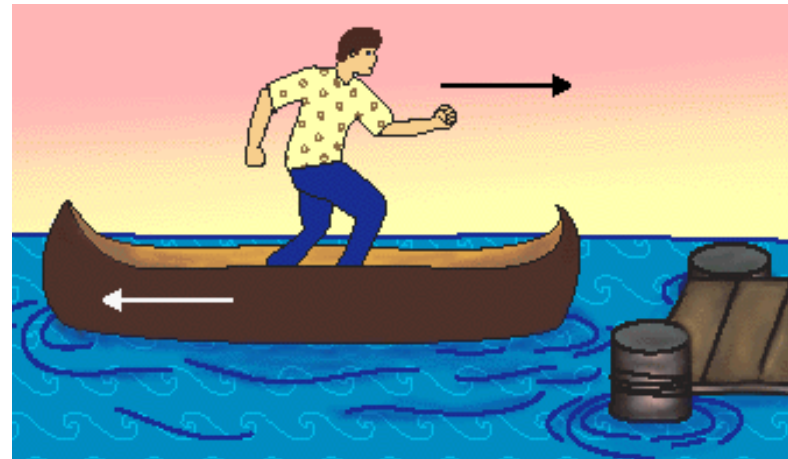

ไม้ออกแรงทำกับลูกบอล
ลูกบอลมีแรงปฏิกิริยาต่อไม้

กฎการเคลื่อนที่ข้อที่สาม

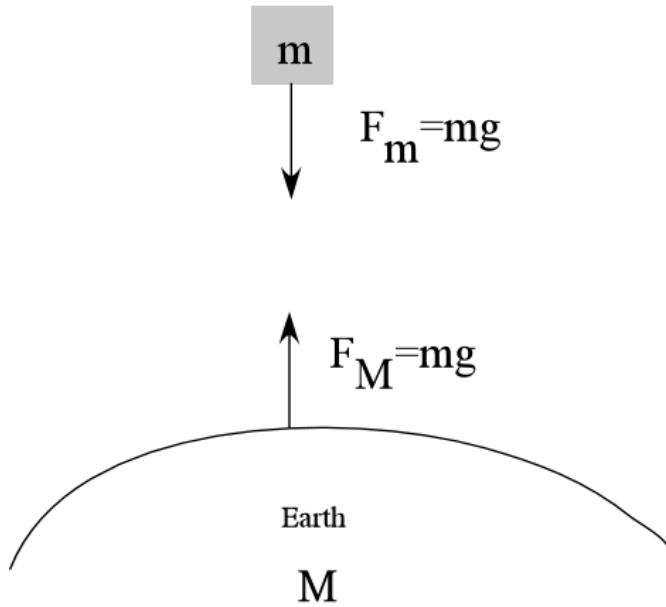
หากวัตถุสองชิ้นใด ๆ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (เกิดแรงกระทำต่อกัน) แรงที่กระทำต่อวัตถุชิ้นที่สองอันเนื่องมาจากวัตถุชิ้นที่หนึ่งจะมีขนาดเท่ากับแรงที่กระทำต่อวัตถุชิ้นที่หนึ่งอันเนื่องมาจากวัตถุชิ้นที่สอง แต่ทิศทางจะตรงกันข้าม และเรียกรู้อย่างของแรงทั้งสองว่าแรงกิริยาและแรงปฏิกิริยา

$$\vec{F}_{12} = -\vec{F}_{21}$$

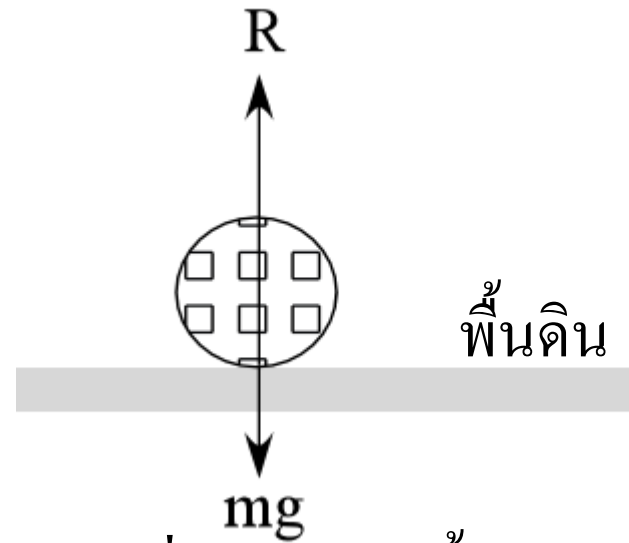

ตัวอย่างคู่แรงกิริยาและแรงปฏิกิริยา

คู่แรงที่โลกดึงจุดมวล m
และแรงที่มวล m ดึงจุดโลก

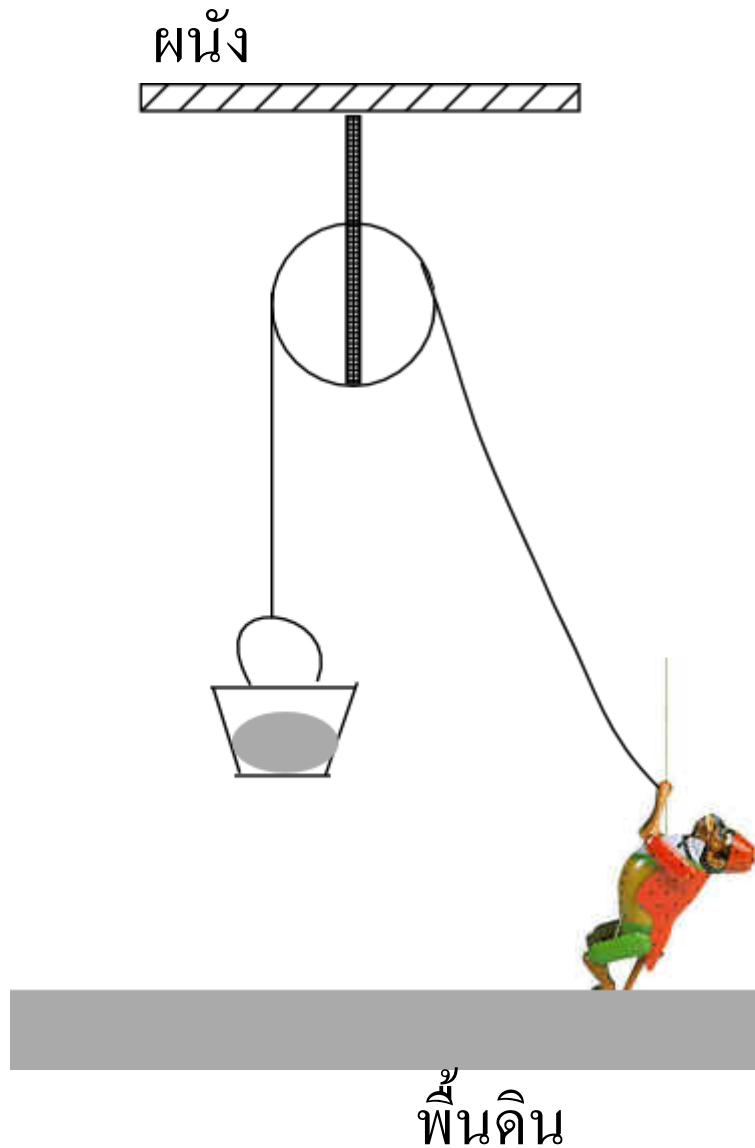
คู่แรงที่ลูกบอลกดพื้นโลก
และแรงที่พื้นโลกดันลูกบอล

ตัวอย่างคู่แรงกิริยาและแรงปฏิกิริยา

คู่แรงที่โปรตรอนดึงคู่อิเล็กตรอน
และแรงที่อิเล็กตรอนดึงคู่อิเล็กตรอน

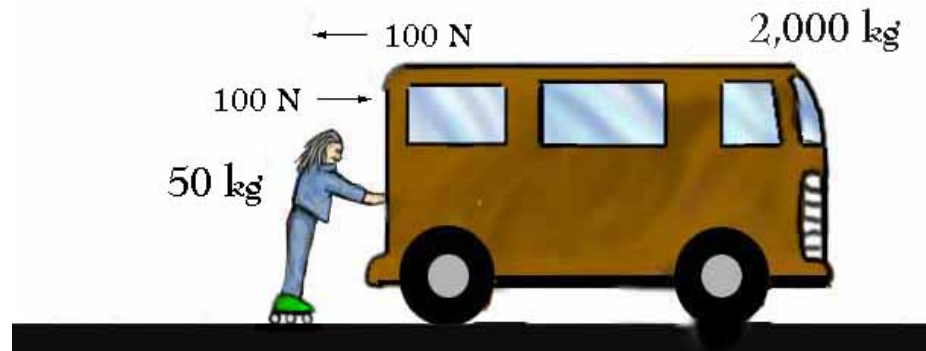
ตัวอย่างคู่แรงกิริยาและแรงปฏิกิริยา

จงบอกคู่แรงกิริยาและแรงปฏิกิริยาทั้งหมด
ในระบบ และจงบอกด้วยว่าคู่แรงใดถึงแม้มีขนาด
เท่ากันและมีทิศทางตรงกันข้ามแต่ไม่ใช่คู่แรง
กิริยาและแรงปฏิกิริยา

แบบฝึกหัด

1. อธิบายกฎข้อที่ 1 ของนิวตัน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง
2. ถ้าวัตถุไม่มีแรงกระทำ จะมีการเคลื่อนที่หรือไม่ เพราะเหตุใด
3. อธิบายกฎข้อที่ 2 ของนิวตัน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง
4. วัตถุจะต้องเคลื่อนที่ไปตามทิศทางของแรงลัพธ์ใช่หรือไม่ เพราะเหตุใด
5. จงหาความเร่งของคนและรถ

6. อธิบายกฎข้อที่ 3 ของนิวตัน พร้อมทั้งยกตัวอย่าง

